

Taikalamppu-
menetelmä-
opas

TANSSI- JA DRAAMATAIDETYÖPAJOJEN
MENETELMÄOPAS ERITYISTÄ TUKEA
TARVITSEVILLE NUORILLE

A SENTEELLA!

TAIKALAMPPU-MENETELMÄOPPAAT

Kädessäsi on ainutlaatuinen opas, jonka avulla voit avata kulttuurin kokemisen maailmaa ja toteuttaa uudenlaisen työpajan tai taidehetken lasten tai nuorten kanssa. Se on syntynyt Taikalamppu-verkostossa, osana valtakunnallista lasten- ja nuortenkulttuurikeskusten kehitystyötä.

Taikalamppu-verkosto on toiminut vuodesta 2003 alkaen, ja sitä tukee opetus- ja kulttuuriministeriö. Lastenkulttuurikeskusten verkostossa on tällä hetkellä yksitoista jäsentä eri puolilla Suomea. Niillä kullakin on omat kehitystehtävänsä, jotka liittyvät eri taiteenlajeihin ja myös laajempiin kokonaisuuksiin kuten esimerkiksi monitaiteellisuuteen tai kulttuurien kohtaamiseen.

Taikalamppu-menetelmäopas toteuttaa tiettyjä arvoja, jotka ovat yhteisiä kaikille verkoston toimijoille. Niitä ovat jokaisen lapsen ja nuoren oikeus taide- ja kulttuuripalveluihin, lapsi ja nuori aktiivisena toimijana, taide ja kulttuuri osana lasten ja perheiden hyvinvointia, taiteen raja-aitojen rikkominen, kulttuurien välinen vuoropuhelu sekä vankka usko ammattitaitoon. Tavoitteenamme on, että nämä arvot leviävät menetelmäoppaaittemme avulla ympäri Suomen – myös sinne, missä ei ole varsinaisia lastenkulttuurikeskuksia.

Toivotamme sinulle ja ryhmällesi lämmittäviä Taikalampun säiteitä ja onnistunutta taidehetkeä!

Terveisin, Taikalamppu-verkoston toimijat

SISÄLLYSLUETTELO

TAIKALAMPUN TERVEISET	2
MENETELMÄOPPAAN ESITTELY	4
TANSSI- JA DRAAMATAIDETYÖPAJOJEN TAVOITTEET	6
TAIDETYÖPAJOJEN OHJAAMINEN	8
Suunnittelu ja yhteistyö	8
Ohjaajan ”ominaisuudet” ja ohjaamisen haasteet	8
Tuntien rakenne	10
Esitykset	12
”DANCE” – TANSSITAIIDETYÖPAJA	14
”OMAA KOTIA KOHTI” – DRAAMATAIDETYÖPAJA	18
MARIA FOMININ TERVEISET	23

KIRJOITTAJAT:

MERVI TIIHONEN - ERITYISLUOKANOPETTAJA

JUTTA SAARELA - SOSIONOMI-OPISKELIJA

MENETELMÄOPPAAN ESITTELY

Tämä tanssi- ja draamataidetyöpajoja esittelevä menetelmäopas toteuttaa osaltaan kaikkien lasten ja nuorten oikeutta taiteen ja kulttuurin tekemiseen ja kokemiseen omassa lähiympäristössään, omista tarpeistaan ja omista lähtökohdistaan käsin. Erityistä tukea tarvitsevat lapset ja nuoret jäävät helposti kulttuurin tarjonnan ”katveeseen”, eivätkä tule nähdyiksi ja kuulluiksi tasavertaisina toimijoina.

Tässä oppaassa esitellään kaksi draamapedagogi Maria Fominin ohjaamaa taidetyöpajaa erityisen tuen ryhmälle. Ryhmän oppilailla on eriasteisia kehityksen ja oppimisen vaikeuksia, puheentuottamisen ongelmia ja liikkumista rajoittavia tekijöitä. Nämä haasteet on tärkeää huomioida työpajaa toteutettaessa.

Tanssitaidetyöpaja toteutettiin v. 2010–2011 Suomen kulttuurirahaston rahoituksella osana valtakunnallista Myrsky-hanketta, jota Etelä-Karjalan Lasten kulttuurikeskus Metku koordinoi Lappeenrannan kaupungin alueella. Myrsky-hankkeen tavoitteena on ollut edistää nuorten hyvinvointia taiteen tekemisen avulla, tarjota yhteisöllisyyden ja onnistumisen kokemuksia, sekä luoda myönteistä suhtautumista erilaisuuteen ja monikulttuurisuuteen. Tanssitaidetyöpajalle annettiin nimeksi ”Dance”. Harjaantumisloukan oppilaat valmistivat tanssiteoksen, johon Fomin keräsi liikkeitä oppilailta.

Draamataidetyöpaja toteutui ”jatkumona” samalle harjaanumisopetuksen yläluokalle keväällä 2012 Kaakkois-Suomen taidetoimikunnan työskentelyapurahan turvin. Tämä työpaja sai nimekseen ”Omaa kotia kohti”. Nimi syntyi nuorten yhteisenä ideana heille ajankohtaisten teemojen ympärille: jatko-opintoihin hakeutuminen ja kotoa irtautuminen.

Maria Fominin ohjauksessa 13 – 16 -vuotiaat erityisluokan oppilaat pääsivät toteuttamaan itseään. Työpajat kestivät aina yhden lukukauden ajan. Työpajat olivat koulun tiloissa kerran viikossa 1,5 tuntia kerrallaan.

Menetelmäoppaassa on kuvattu molempien prosessien etenemisen vaiheet ja menetelmät mahdollisimman havainnollisesti. Työpajoja voidaan lyhentää yhdistelemällä tunteja. Vaikka työpajat toteutettiin erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden luokassa, niitä voidaan soveltaa erilaisille ryhmille, kunhan ryhmän koko pidetään riittävän pienenä.

Edessäsi oleva ”Asenteella!” – menetelmäopas kertoo erityistä tukea tarvitsevien nuorten ryhmän matkasta positiivisten kokemusten kautta itseluottamukseen ja rohkeuteen tulla nähdyiksi.

TANSSI- JA DRAAMATAIDETYÖPAJOJEN TÄVOITTEET

Tanssi- ja draamataidetyöpajat toimivat osana perusopetuksen taide- ja taitoaineiden kokonaisuutta, ja ne voidaan toteuttaa eri-ikäisten ja taidoiltaan erilaisten oppijoiden kanssa. Ryhmän tarpeet ja tavoitteet määrittelevät työskentelyn pituuden.

Taidetyöpajat antavat erityistä tukea tarvitseville lapsille ja nuorille mahdollisuuden löytää ja käyttää omia voimavarojaan, joka lisää tunnetta omasta arvokkuudesta ja olemassaolon merkityksestä. Taidetyöskentelyssä tapahtuva oma tuottaminen antaa osallisuuden kokemuksen lähiyhteisöön ja vahvistaa subjektiivisuutta olla oman elämänsä vaikuttaja. Taiteen kautta tapahtuva oman minän vahvistuminen antaa eväitä ja rohkeutta kohdata aikuistumisen haasteita. Jokainen nuori haluaa tulla nähdyksi ja kuulluksi omista lähtökohdistaan käsin ja olla osallinen nuorten elämään ja kulttuuriin.

1. Itsetuntemus

- omistamisen kokemuksen ja elämyksen saaminen
- tanssin ja draaman kautta itseen ja ryhmään tutustuminen
- itsetunnon ja itsetunnustamisen vahvistuminen
- eri tunnetilojen kokeileminen ja ilmaiseminen liikkeiden ja roolien avulla
- eri rooleihin asettautuminen
- oman heikkouden löytäminen
- improvisointi

2. Sosiaaliset taidot

- ryhmässä toimiminen ja osallisuus
- toiselta oppiminen, imitointi, pelaaminen
- keskittyminen yksin, parin kanssa, ryhmässä
- toisten mielipiteiden huomioon otto
- rohkeus sanoa oma mielipide ääneen
- turhautumisen sietäminen
- keskustelutaidot
- empatiakyvyn kehittyminen

3. Tanssi

- tutustuminen tanssin perustaitoihin
- kehonhahmotus, vartalon hallinta ja tasapaino
- kehonkielellä viestittäminen
- motoriset harjoitteet
- liike eri rytmissä ja tempossa
- tilan hallinta

4. Näytelmä-tanssi

- intensiteetti harjoittelu- ja esitystilanteessa
- rekvisiitta
- yllättävien tilanteiden luontevuus
- rohkeus va. esiintymiskäyttäytyminen
- näytelmän ja roolihahmon suunnittelu
- puhetekniikka
- ideointi ja toisten ideoiden hyväksyntä
- järjestyksen ja asemointien muistaminen ja tietoisuus määrittämisestä

5. Esiintyminen

- rohkeus kokeilla uusia asioita
- esityksen kokoaminen ryhmän ideoista
- keskittyminen ja impulssikontrollin kehittyminen
- esiintyminen yleisölle

TAIDETYÖPAJOJEN OHJAAMINEN

1. Suunnittelu ja yhteistyö

Taidetyöpajojen suunnittelu alkaa etukätestapaamisilla, joilla pohjustetaan hyvän yhteistyön sujumista ohjaajan, opettajan ja avustavan henkilökunnan välillä. Opettaja huolehtii riittävästä tiedottamisesta oppilaille, vanhemmille, rehtorille ja koulun henkilökunnalle.

Suunnittelutapaamisessa käydään läpi projektiin liittyvät käytännön asiat: aikataulutus, tilat ja materiaalit. Yhdessä sovitaan työskentelyn päätaivoitteet. Taidetyöpajassa osallistujien ideat huomioiden ohjaaja tekee prosessinomaisesti etenevän suunnitelman, joka päättyy esityksellä yleisölle.

Taidetyöpajojen onnistumiseen tarvitaan henkilökunnan sitoutumista. Alussa sovitaan mistä tilanteista ja millä tavoin avustava henkilökunta osallistuu ryhmän toimintaan: osallistujien tukeminen, teemppaaminen, ristiriitatilanteet ja pienryhmissä ohjaaminen.

Taidetyöpajat tarvitsevat paljon yhteissuunnittelua sekä tuntien tarkastelua ja palautetta toteuttajien kesken. Myös oppilaiden palaute on tärkeää.

2. Ohjaajan "ominaisuudet" ja ohjaamisen haasteet

Taidetyöpajan ohjaajan tärkein piirre on, että hän on innostunut tutustumaan ryhmässä oppilaisiin. Hyväksymällä oppilaiden yksiköllisyys luodaan luottamuksen ja arvostuksen ilmapiiri, jossa oppilaat voivat löytää omia ainutlaatuisia tapoja ilmaista itseään. Hän on myös ryhmäkäsitteen motivoija ja kannustaja, joka heittäytymällä itsensä toimintaan ja tilanteisiin mukaan, rohkaisee oppilaita tekemään samoin.

Ohjaajan työtä helpottaa että hän voi tarvittaessa konsultoida henkilökuntaa oppilaiden erityispiirteistä. Kommunikaation vaikeuksien sattuessa selkeitä puhe, kuvat tai viittomat, asian piirtäminen tai konkreettinen näyttäminen. Liikkumisen ja kehonhallinnan apuvälineillä voidaan löytää uudenlaisia käyttötapoja, esim. pyörätuolianssi. Jokainen on kuitenkin yksilö ja jokaisella on yksilöllinen oppimistapa.

Ohjaajan työtä helpottaa tarkka tunti-suunnitelma. Ohjaaja tarvitsee "herkät korvat" kuullakseen ryhmän tapahtumia tai tunnistaa kesken yksittäisen oppilaan kokemusta tai tunnetta. Ohjaaja voi tilanteen mukaan joustavasti muuttaa suunnitelmaa.

Ohjaaja antaa kannustavaa palautetta ja nostaa esille jokaisen oppilaan osaamista ja taitoja. Ohjaaja uskoo jokaiseen oppilaan kykyyn oppia ja tehdä parhaansa omista lähtökohdistaan käsin.

3. Tuntien rakenne

Tanssi- ja draamatuntien rakenne on hyvä pitää aina samana: Alkulämmittely – Harjoitukset ja Kohtaukset – Loppurentoutus. Tuntien sopiva tauotus on tärkeää, että tekemisen mielekkyys ja motivaatio säilyvät. Toistuvuus luo turvallisuuden tunnetta, jolloin taidoistaan epävarmemmatkin oppilaat rohkaistuvat tulemaan mukaan. Sama koskee myös tilan pysymistä samana: tutussa tilassa on turvallista kokeilla uutta, onnistua ja – epäonnistuaakin. Tilan tulee olla riittävän avara liikkumiselle.

Alkulämmittely

Tunti alkaa ohjaajan ja oppilaiden henkilökohtaisella kohtaamisella, esim. ohjaaja tervehtii jokaista oppilasta nimitä. Jokainen kokee olevansa tervetullut ja hyväksytty.

Alkulämmittelyssä tehdään sekä leikinomaisia että tilaan liittyviä harjoituksia. Harjoitusten toistot ja kertaukset vahvistavat oppimista ja rohkeutta olla esillä.

Tanssityöpajan alkuvaiheessa ohjaaja voi määrätä lämmittelytehtävät. Ryhmän tutustuessa hän antaa jatkossa enemmän ideointivastuuta oppilaille. Esim. jokainen näyttää vuorollaan oman liikkeensä, jota muut imitoivat eli peilaavat. Osa liikkeistä tehdään musiikin mukaan. Liikkeen keskellä musiikin vaihtaminen eri tempoon vahvistaa keskittymistä ja havainnointikykyä. Ristiin menevät liikkeet aktivoivat aivopuoliskojen yhteistyötä ja edistävät luovuutta.

Alkulämmittelyn jälkeen venytellään lihaksia ja tunnustellaan missä asennossa keho on. Keskitytään havainnoimaan ja sanomaan ääneen, miltä omassa kehossa tuntuu.

Draamatyöpajassa alkulämmittely voi vaihdella tunnin sisällön mukaan. Ensimmäisillä kerroilla voi hyödyntää tanssityöpajan alkulämmittelyä tai tehdä tanssin, jossa sovitaan esim. viisi eri liikettä, joista jokaisella on oma numeronsa (yksi= kädet ylös, kaksi= hypätään ilmaan ym.) Taustalla soi musiikki, kaikki kävelevät vapaasti tilassa ja ohjaaja huutaa satunnaisessa järjestyksessä numeroita ja kaikki tekevät liikkeet samaan aikaan. Kun liike on tehty, jatketaan kävelyä tilassa. Tätä harjoitetta voi vaikeuttaa lisäämällä liikkeitä tai tekemällä "sarjan" eli, kun ohjaaja huutaa "sarja" otetaan pari, jonka kanssa tehdään sovittu liikesarja. Esim. molemmat läpsäisevät vasemmat kätensä yhteen, sitten oikeat ja vielä molemmat kädet yhteen. Tämän jälkeen voi laittaa kyljet yhteen ja hypätä yhtä aikaa tekemään hieno asento.

Alkulämmittely valmistaa kehon ja mielen taidetyöskentelyä varten.

Tunteihin liittyvät harjoitukset ja kohtaukset

Tanssi- ja draamataidetyöpajojen tuntein sisällit nousevat ryhmälle asetetuista pää tavoitteista. Ohjaaja suunnittelee tunnit hyödyntäen oppilaiden ideoita ja huomioiden heidän yksikölliset edellytyksensä. Prosessi päättyy esitykseen, johon oppilaat tuottavat tuntein aikana ”materiaalin” eli näytelmän kohtaukset ja tanssin liikesarjat. Ohjaaja tekee niistä ryhmän näköisen kokonaisuuden laittamalla osat järjestykseen.

Oppiminen vastii toistoa. Jokaisella kerralla toistetaan joku edellisen kerran harjoite ja sen jälkeen opetellaan uusi. Ohjaukseen on annettava aikaa niin runsaasti, että kaikki oppilaat pääsevät mukaan toimintaan. He voivat toimia vertaisina auttamassa toisiaan onnistumaan.

Draamatyöpajassa harjoitteet vaihtelevat. On esitykseen liittyvien kohtauksen harjoitteita (eri tilanteita esim. kaupassa asiointi, bussimatka, asunotoimet) ja aktiivisia harjoitteita, joiden tehtävänä on virittää tunteilman. Näitä harjoitteita kuvataan tarkemmin näytelmäolosuhteissa. Aktiivisten harjoitteiden tavoite on lisätä keskittymiskykyä ja rentouttaa hahmankäpidon avulla.

Loppurentoutus

Taidetyöpajatunnit ovat kokonaisuuksia, joihin kuuluu selkeä alku ja selkeä päätös. Tunnin lopettamiseen varataan riittävästi aikaa. Toiminnan jälkeen on tärkeä rauhoittua, ”jähdyttää tunteita” ja kerrata tunnin tapahtumia.

Oppilaat rentoutuvat patjoilla kuunnellen rauhallista musiikkia tai luomien ääniä. Ohjaaja huomauttaa jälkeen oppilaat yksiköllisesti, kysy jokaisen nimen ja esim. ottaa oppilaan sanoen ”Nyt olet suorassa”, jolloin oppilas oppii tunnistamaan oman kehonsa asennon ja ääriä.

Loppurentoutumisen aikana keskustellaan tunnin kokemuksista ja tunteista. Ohjaaja antaa jokaiselle oppilaalle positiivisen palautteen jostakin tuntiin liittyvästä asiasta, liikkeestä tai rohkendesta. Tästä vaiheesta tehdään myös sopimuksia seuraavaa kertaa varten, jos ryhmällä tai jollakin oppilaalla on ollut vaikea keskittyä tai kuunnella ohjeita. Harjoitusten aikana ei puututa häiriötekijöihin, koska silloin keskittyminen häiriintyy.

4. Esitykset

Tanssi- ja draamataidetyöpajojen tavoitteisiin kuuluu alusta asti esitysten tuottaminen. Kaikki asetetut tavoitteet ja prosessin vaiheet konkretisoituvat esityksessä: Lapsi tai nuori, erityistä tukea tarvitseva, uskaltaa asettautua toisten katseltavaksi. Itseluottamuksen ja esilläolon rohkeus kasvaa projektin edetessä. Kun uskaltaa mennä toisten eteen tekemään jotakin poikkeuksellista, kuten esiintyä tai tanssia, se herättää kunnioitusta ja arvostusta toisissa. Kun tehdään ryhmän ideoiden pohjalta esitys, ryhmä sitoutuu siihen ja kokee sen omaksi jutukseksi. Esityksestä tulee tekijöidensä näköinen ja ryhmä voi ”heittäytyä” esitykseen rohkeasti. Jokaisen panos on tärkeä ja vaikuttaa lopputulokseen. Esityksellä on henkilökohtaista merkitystä, joka voimaannuttaa.

Esitykseen osallistuminen, esilläolo, on tärkeää itsetunnon vahvistumiselle. Harjoittelun tarpeellisuuden ymmärtäminen antaa valmiuksia kohdata uusia tilanteita ja haasteita elämässä. Koettu malli selviytyä siirtyy toisiinkin elämän tilanteisiin.

Esiintymispaikka saattaa olla eri kuin harjoittelupaikka. Silloin esitys on hyvä käydä etukäteen läpi uudessa paikassa ja ”ottaa tila haltuun”.

Dance -tanssitaidetyöpaja

Tanssitaidetyöpajan tuntejen teemat etenevät prosessinomaisesti kohti esitystä. Unteen taidetyökentelyyn, tanssin tutustumiseen ja osallistujien ryhmäytymiseen varataan riittävästi aikaa. Ohjaaja mookkaa tunteja ryhmän tarpeiden mukaisesti pohjien alla olevista teemoista ryhmälleen sopivan kokonaisuuden.

1. Suunnat

- suunnat käydään sanallisesti läpi: oikea, vasen, ylös, alas, eteen, taakoe
- paikalla olleen kirkotellaan suunnat
- liikuttaminen musiikin (hidas-nopea) mukaan, ohjaaja sanoo suuntia
- käytetään koko kehoa, esim. alas -> keho pötkähti soppaan

2. Vartalon osat

- keskustellaan, mitä vartalon osia oppilaat tietävät
- sanotaan yhdeksi ääneen ja kosketellaan samalla
- liikutaan musiikin mukaan ja kosketetaan kädellä olkapäähän, vasempaan polveen jne.
- taputetaan vartaloa eri kohdista ja eri tavoin: naputtelu, läpöyttely, hömpöyttely
- kotitehtävä: tuo oma lempimusiikki ensi kerraksi kuunneltavaksi

3. Kuuntelu

- jokainen esittelee oman musiikkikappaleensa (jos levy unohtuu, etsitään Youtubesta)
- tanssitaan vapaalla tyyliillä eli koetaan kehollisesti musiikki
- äänestetään paras kappale, josta valmistetaan tanssiesitys
- huom. valitkoot tullee kappale, joka herätti kehollisen kokemuksen kautta tunteita ja liikettä

4. Musiikin tempo

- liikutaan hitaasti/nopeasti
- muutetaan liike musiikin keuhalla päinvastaisiksi (nopea musiikki - hidas liike ja päinvastoin)
- katsotaan Youtubesta valitun esitysmusiikkikappaleen video, tanssitaan vapaalla tyyliillä

5. Henot liikkeet

- oman kiinnostavan ja hienon liikkeen suunnittelu
- harjoitellaan liikkeitä: imitoitaa toisten liikkeitä

6. Valinta

- tanssiin tulevien liikkeiden valitseminen edellisen kerran omista liikkeistä
- piirretään liikkeestä kuva: minkälaisena näen itseni tekemässä liikettä, minkälainen asento jne.
- kaikki kokeilevat toistensa liikkeitä
- peiliharjoitus: oppilaat ovat pareittain toistensa peilejä ja matkivat vuorotellen toistensa liikkeitä – tehdään liikkeet mahdollisimman hitaasti, että toinen pystyy seuraamaan
- vahvistetaan liikkeen muistamista eri tavoilla (piirros, kokeilu, matkiminen)

7. Tukiviittomat

- etsitään kertosaakeeseen sopivat tukiviittomat tai muita kappaleen sanoja kuvaavia liikkeitä, koska ne jäävät mieleen hyvin
- opetellaan kertosaakeen liikkeet
- aluksi tehdään liikkeet pieninä, sitten suurennetaan valtaviksi
- muutetaan liikkeet musiikin tempoon sopiviksi, esim. räppi

8. Tanssin rakenne

- kuunnellaan kappaletta – mistä tunnistaa, että kertosaäe alkaa
- suunnitellaan ja kokeillaan tanssin rakennetta: valittujen liikkeiden ja kertosaakeen vuorottelu
- merkitään omat paikat ryhmässä suhteessa tilaan ja yleisöön: teipillä oma nimi lattiaan
- keskustellaan esiintymisestä: esitän ulospäin muille, katson yleisöön, en roikota päätä jne.

9. Eri tyylit

- kiinnitetään tanssin rakennetta mieliin eri tavoilla: tanssitaan kuin voimamiehet, kuin ballerinat
- tanssitaan eri tunnetiloissa: uhmakkaasti, iloisesti jne.

10. Rooliasut

- tästä eteenpäin jokainen tunti sisällytetään kolme kertausta koko tanssista
- tanssitaan ”kuin olisi esitys”
- suunnitellaan rooliasusteita: minkälaista voisi olla tanssiin sopiva vaatetus?
- rooliasut aina mukana harjoituksissa: totutellaan asuissa esiintymiseen

11. Soolo

- ryhmittäin suunnitellaan tanssi arkiliikkeiksi; mitä tehdään kotona, koulussa - avustajat ohjaavat
- esitetään nämä "pötkötanssi" toisille ryhmille (tanssi toimii virikkeenä soolo-tanssille)
- valitaan muutamia soolotansseja, esim. break-tanssista kiinnostuneet
- mietitään, miten soolo-osuuden vaihto tapahtuu, esim. huutamalla seuraavan tanssin nimi
- sovitaan, mitä muut tekevät soolojen aikana: tapotetaan, kannustetaan, juunnetaan, "kijotetaan"

12. Improvisointia

- lehtienkeemia yritetään pitää ilmassa eri kehoosilla
- lehtien kanssa tansetaan, juostaan, hyppitään, hipustellaan
- haetaan esteettisiä liikkumistapoja: "että lehti liikkuisi yhtä kauniisti kuin minä"
- korostuu yksilömuorituksen merkitys: "osaan tehdä jotakin, mitä muut eivät"
- lopuksi revitään lehdet suurella energialla, puhalletaan silpua yhteen kasaan ja vietään roskikseen

13. Käsienharjoitukset (I-III)

- valmistaa yleisön kohtaamiseen ja opetellaan jännityksen hallintaa
- mietitään esityksen kulku katsojan näkökulmasta, milloin ja miten tulla esille
- varmistetaan omat paikat ja esityksen "säännet", esim. kasvot yleisöön, ei törmäillä
- tanssiin liitetään tunnetila, mietitään tunne, joka sopii kappaleeseen ja minkälainen "tyyppi" tulee tanssimaan (jos tunteiden nimeäminen on vaikeaa)
- mietitään oikea "asenne": mitä se tarkoittaa
- kun tanssi on valmis esitettäväksi ja aletaan kaivata yleisöä

14. Esitelmänsä

OMAA KOTIA KOHTI - DRAAMA-ATAIDETYÖPAJA

Näytelmää voidaan harjoitella kokonaan kerran läpi tai eri kohtauksia tilanteen vaatimalla tavalla. Välillä voidaan tehdä erilaisia hauskoja harjoitteita, että tekemisen ilo säilyy.

Ensimmäisten kertojen keskusteluissa sovitaan tulevan näytelmän teema. Esimerkiksi tässä työpajassa teemana oli nuorten itsenäistyminen. Näiden keskustelujen pohjalta voi alustavasti suunnitella, minkälaisia teemaan liittyviä kohtauksia tulevassa näytelmässä olisi.

Näytelmää suunnitellaan ja rakennetaan jokaisella tunnilla: Suunnitellaan roolihahmoja, kampauksia ja muuta tarpeistoa, roolivaatteita ja näytelmän kohtauksia. Oman roolihahmon voi piirtää, kuvassa voi olla myös roolihahmolle tärkeitä asioita.

Kun erilaisia kohtauksia on tehty improvisoiden, ohjaaja kirjoittaa isolle A3 piirustusarkille näytelmän kohtausten järjestyksen ja esiintyjien tarkat paikat, tulo- ja lähtöjärjestykset ja vuorosanat. Kohtaukset muuttuvat, niitä voidaan poistaa tai lisätä näytelmän edetessä.

Tarvikkeet: Musiikkia, jumppapatioja, maalarinteippiä, A3 piirustuslehtiä, tusseja, kyniä, rekvisiittaa esim. leikkirahaa.

Kohtaukset:

1. kohtaus - aamutoimet

- Tehdään aamutoimista erilaisia liikkeitä, joita voi pikkuhiljaa suurentaa.
- Sovitaan yhdessä liikkeitä ja niiden järjestys.

2. kohtaus - bussimatka

- Kerrataan miten bussilla matkustaminen tapahtuu: Viitotaan bussi pysähdyksiin, maksetaan matka, mennään omalle paikalle, painetaan pysähdysnappulaa ja jäädään bussiin pois.
- Valitaan bussikuski ja matkustajat.
- Bussikuski kävelee ympäri tilaa ja pysähtyy matkustajien eteen. Matkustajat maksavat ja kulkevat kuskin takana jonossa käsi edellä olevan hartioilla. Kyydistä jäädään pois sanomalla "piip". Kyytiin voi tulla aina uudestaan.
- Sovitaan tarkka järjestys jossa bussiin nousee, montako kierrosta ajetaan ja missä järjestyksessä jäädään kyydistä pois.

3. kohta - laulu ja tanssi

- Mietitään yhdessä tuttu laulu, joka sopii hyvin näytelmään.
- Suunnitellaan lauluun sopiva tanssi. Tanssia voi vapaasti paikallaan. Jos oma paikka on vaikea hahmottaa, voi maahan teipata jokaiselle oman nimilapun.

4. kohta - muotikauppa

- Tarvitaan asiakkaat ja myyjä.
- Kerrataan miten vaatekaupassa asioidaan ja päätetään mitä asiakkaat ostavat.
- Sovitaan vuorosanat, vaatteiden hinnat ja kaupan nimi.
- Harjoitellaan maksamista ja tervehdyksiä.

5. kohta - kahvilassa

- Tarvitaan kahvilan työntekijä, kahvilan pomo ja asiakkaita.
- Päätetään kohtauksen sisältö esim. Kahvilan asiakas kutsuu kahvilan väen syntymäpäivilleen illalla.
- Harjoitellaan kahvilakeskustelua, päätetään repliikit.

6. kohta - illan juhlat

- Valitaan musiikki.
- Tarvitaan syntymäpäiväsankari ja vieraat
- Kaikki tulevat jonossa antamaan lahjan sankarille ja asettuvat tanssipaikoilleen.
- Valitaan sopivan menevä ja tanssittava kappale.
- Tanssin voi suunnitella joko ryhmän itse kehittämistä liikkeistä tai tuoda valmiin koreografian. Jos ryhmä ei muista liikkeitä, voidaan käyttää esitanssijaa. Tanssin liikkeille voi keksiä muistamista helpottavia nimiä kuten esimerkiksi ”pyörremyrsky”.

LISÄHARJOITTEET:

Työnhakunäytös - kohtaus

- Valitaan kaksi henkilöä, joista toinen on työnantaja ja toinen työnhakija.
- Suunnitellaan kohtauksen kulku ja päätetään, että työnantaja palkkaa kohtauksen päätteeksi työnhakijan.

Kaupassa käynti - kohtaus

- Sovitaan keksi ovat asiakkaita ja keksi kaupan henkilökuntaa.
- Kertotaan kuinka kaupassa asiointi toimii ja otetaan rekvisiittakol rahas ja ostokass.

Sirkus - improvisaatioharjoitus

- Jetaan porukka kahteen ryhmään. Ryhmillä on viisitoista minuuttia aikaa miettiä sirkuksessa olevia hahmoja, päättää keitä he haluavat esittää ja tehdä lyhyt tempussa show. Esitykset näytetään vuorotellen toiselle ryhmälle ja annetaan suuret aplodit.

Sähkötyö - leikki

- Sähkötyö voi tehdä erilaisilla tavoilla ringissä joko istuen tai seisten. Ohjaaja laittaa sähkötyksen liikkeelle ja jokainen antaa vuorotellen samanlaisen sähkötyksen seuraavalle, niin että sähkötyä käy jokaisessa ringissä ohjaajan.
- Istuen sähkötyä voi olla esimerkiksi silitys polvesta, kevyt tökkäys varpaaseen, posken kevyt hipaisu ym.
- Seisten sähkötyä voi olla erilaisia "aalloja" nostamalla vuorotellen toisen käden ilmaan tai erilaisia tömistelyjä ja eri ilman suuntiin tapahtuvia liikkeitä.
- Välikäsitä voi nostaa laittamalla useamman sähkötyksen eri aikaa ja vaihtamalla sähkötyksen suuntaa.

Riuhuntiharjoitukset

- Maahan teipataan pitkä suora jana, jota myöten jokainen liikkuu vuorotellen ohjaajan näyttämällä tavalla esim. pomppien janan poolelta toiselle, pyörien tai hyppien janas eteenpäin. Myös takaperin kävely tai tarkasti janalla pyöriminen voi toisella olla riittävän haastava harjoite.
- Taustalle reipas musiikki (esim. erilaisia rumpu- tai soittokombi).

Maria Fominin terveiset

Tanssitaidetyöpaja -projektin jälkeen tuntuu hienolta sanoa tanssi- ja draamaryhmälleen: ”Me teimme sen! Olen ylpeä teistä jokaisesta”.

Julkaisija: Etelä-Karjalan lastenkulttuurikeskus Metku /
Lappeenrannan yleinen kulttuuritoimi

Toimitus ja kuvat: Mervi Tiuhonen ja Jutta Saarela

Graafinen suunnittelu ja taitto: Milja Niittymäki

Paino: Saimaprint Oy 2013

Oppaan voi ladata Taikalamppu-verkoston nettisivuilta
www.taikalamppu.fi

LÄHTEET

Maria Fomin; Dance-taidetyöpajan ohjauksen seuraaminen ja muistiinpanot 2010-2011.

Maria Fomin; haastattelut 9.12.2011 ja 1.3.2012.

Dance-taidetyöpajaan osallistuneiden oppilaat; kuvia ja haastatteluja 2010-2012.

Anttila, Eeva (1994) Tanssin aika – opas koulujen tanssikasvatukseen. Liikuntatieteellisen seuran julkaisu nro 139.

Keränen Anja & al. (2008) Taikaloikka -menetelmiä, kuvauksia ja kokemuksia lasten ja nuorten tanssikasvatuksesta.
Vantaan kaupungin kulttuuripalvelut / Taikalamppu-projekti.

Kuukasjärvi Anja, Linnosuo Outi & Sutinen Jussi (2011) Taidetyöskentely arjen näyttämöillä.
Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 53.

Opetushallituksen taito- ja taideaineiden asiantuntijaryhmä (2009) Taide ja taito – kiinni elämässä. Opetushallitus
Moniste2/2009.

Etelä-Karjalan lastenkulttuurikeskus Metku muodostaa yhdessä Kymenlaakson lasten ja nuorten kulttuuriverkosto Kopan kanssa Kaakon lasten ja nuorten kulttuuriverkosto Kaakon. Kaakon lasten ja nuorten kulttuuriverkosto on valtakunnallisen Taikalamppu-verkoston jäsen.

Etelä-Karjalan lastenkulttuurikeskus Metkuun kuuluvat Imatra, Lappeenranta, Lemi, Luumäki, Parikkala, Rautjärvi, Ruokolahti, Savitaipale ja Taipalsaari. Mukana olevat kunnat sitoutuvat valtioneusautensa perusteella opetusministeriön antamien kehittämishankkeiden toteuttamiseen hankeandella. Valtioneus mahdollistaa palvelujen edullisuuden ja korkean laadun.

Metkun toiminnan arvoja ovat lasten ja nuorten tasavertainen osallisuus ja erilaisuuden hyväksyminen voimavarana.

www.lastenmetku.fi

www.taikalamppu.fi

